

ויזרע יצחק

שנה יח'

פרשת "שלח לך"	יוצא לאור ע"י מדרשת	זמני השבת	ת"א	ח"פ
הפטרה: "וישלח יהושע"	"ויזרע יצחק"	כניסה	19:27	19:20
ב' פיוז תשפ"ה	ע"ש יצחק בן חמו בר אסתר ז"ל	יציאה	20:33	20:35
		ר"ת	21:02	21:03

הג'גים לפרשת השבוע

ש"לזו לך אנשים" (במדבר יג ב)

"שלח לך, לדעתך, אני איני מצוה לך, אם תרצה שלח, לפי שבאו ישראל ואמרו: 'נשלחה אנשים לפנינו' (דברים א) כמה שנאמר: 'ותקרבון אלי כלכם' ומשה נמלך בשכינה, אמר: אני אמרתי להם שהיא טובה שנאמר: 'אעלה אתכם מעני מצרים' (שמות ג) חייכם שאני נותן להם מקום לטעות בדברי המרגלים למען לא יירשוה" (רש"י)

בניגוד לשיטת רש"י, לדעת הרמב"ן, משה לא נמלך עם השכינה בנוגע לשליחת המרגלים אלא סיכם זאת עם בני ישראל בלבד, ומה שה' אומר למשה "שלח לך אנשים" נובע מכך שהסיכום של משה עם בני ישראל היה לשלוח, כפי המקובל, שני מרגלים בלבד, אך הקב"ה, שידוע את מה שצופן העתיד, מצווה את משה שישלח איש אחד מכל מטה בבני ישראל ושיהיו אלה דווקא הנשיאים של המטות, כי הקב"ה רצה שכל השבטים יהיו שותפים בעניין ואולי הגדולים, דהיינו הנשיאים, לא יחטאו, ואם בכל זאת יחטאו, תהיה הגזירה שווה לכל העם כי כולם שותפים בחטא. ומסביר הרמב"ן את שיטתו בכך שהכתוב לא מזכיר למשה את שאלתם של בני ישראל שביקשו לשלח מרגלים ולא את הסכמת משה לבקשתם, שאלו היה כן היה הכתוב אומר: "ויקראו בני ישראל אל משה ויאמרו נשלחה אנשים לפנינו ויחפרו לנו את הארץ... וייטב הדבר בעיני משה", ואחר כך היה כותב "וידבר ה' אל משה לאמר שלח לך אנשים כאשר דברו אליך איש אחד". ובפועל השתלשלות העניינים היתה כך: בני ישראל שאלו ממשה על עניין שליחת המרגלים, "וייטב הדבר בעיני משה", ואחר כך בא הדבור של ה' אל משה כשאר הדברות ואמר לו "שלח לך אנשים" ללא קשר לבקשת עם ישראל, וזה טעם למה שכתוב: "ויתורו את ארץ כנען אשר אני נותן לבני ישראל", שהרי מדובר בעניין חדש שונה ממה שדובר. וכל זאת, כי "ה' חפץ למען צדקו" שתהיה השליחות במצותו ושתכלול את כל השבטים ודווקא בגדולים שבהם, אולי בזכות זאת ינצלו מן החטא.

אשר עין בעין נראה" (במדבר יד יד)

"אמר משה לפני הקב"ה: אתה אומר: 'אכנו בדבר ואורישנו' ואני אומר: 'סלח נא' והרי מדת הדין בכף המאזנים שקולה, נראה מי נוצח אתה או אני" (מדרש)

שואל רבי העשיל ב"חננוכת התורה" מנין לו למשה הביטחון שהוא ינצח את ה'? ומבאר שטענת משה היתה בשיטת "ממה נפשך". ומסביר זאת על פי דברי חז"ל (קידושין מ.) "אין מקיפין בחילול ה'" שהביאו שם בגמרא שני פירושים: א' שאין ממתנים לו כמו חנווני המוכר בהקפה, אלא נפרעים ממנו מיד. ב' אם כף המאזניים שקולה ובין החטאים יש חטא של חילול ה' הרי שהחטא הזה מכריע את הכף. וביארו המפרשים שמה שבקש משה מה' "סלח נא" אין הכוונה שימחק את העוון ללא פירעון, אלא שימתין עם הפירעון אולי כינתיים יחזרו בתשובה. ועוד אמרו חז"ל (ראש השנה יז) על הפסוק: "ורב חסד" מטה כלפי חסד, שהקב"ה כובש את הכף המאזנים של הזכויות והם מכריעים את כף של העונות. לפי זה מובן מה שמשה אמר: היות שכף המאזנים שקולה, אם כן הקב"ה מידתו להיות "מטה כלפי חסד" ולהכריע את הכף לזכות. ואם תאמר שכאן, בחטא המרגלים, יש בחטא מידה מסוימת של חילול ה', ובחילול ה' אין מכריעים את הכף, לפי הפירוש השני, אם כן, על כרחך "סלח נא" כלומר לפחות המתן עם הפירעון כי לפי הפירוש השני גם בחטא של חילול ה' ממתנים עם הפירעון. אם כן, "ממה נפשך", אם אתה סובר כפירוש הא', אם כן צריך להיות מטה כלפי חסד. ואם אתה סובר כפירוש השני הרי שאתה יכול להמתין.

נר ה' נשמת אדם" העלון מוקדש לעילוי נשמת כל מתי ישראל ובכללם:

הרה"ג אליהו דרעי זצ"ל בן סוליקה נלב"ע כג' אייר תשע"ו

אלזי בן חמו בת אלגרה ז"ל נלב"ע ז' אב תשפ"ד
שולמית רבקה בת אסתר נלב"ע טו' טבת תשפ"ה
מרדכי נאור בן צביה ז"ל נלב"ע טז' ניסן תשפ"ה

תנצב"ה

מעוניין לקבל את העלון ישירות לתיבת הדוא"ל שלך? שלח מייל לכתובת: Yossef.Benhamo@gmail.com

העלון מיוסד לעילוי נשמת:

חביבה חיה בנימין בת גורג'יה ז"ל
נלב"ע יא' ניסן תשס"ז

יצחק בנימין בר שורין ז"ל
נלב"ע יג' אדר ב' תשל"ג
תנצב"ה

יצחק בן חמו בר אסתר ז"ל
נלב"ע יג' אדר ב' תשס"ה

"למטה יהודה כלב בן יפונה" (במדבר י"ז ו')

אומר רבינו בחיי שלא הזכיר הכתוב את כלב ואת יהושע ביחד, זה אחר זה, אלא הכתוב מזכיר את כלב בנפרד כדי שיהיה כלב מוקף במרגלים, הן מלפניו והן מלאחריו, לרמז לנו שכלפי חוץ כלב היה עם המרגלים והיה מעורב איתם. וכדי שלא נחשוב שגם יהושע היה כך, הזכיר אותו הכתוב אחרי כן בפני עצמו כדי שנדע שיהושע לא היה מעורב עם שאר המרגלים אלא מראש הוא יצא, באופן מוצהר, נגדם.

"עלו זה בנגב ועליתם את ההר" (במדבר י"ז י')

ה"נעם אלימלך" מפרש את הפסוק על פי מה שאמרו חז"ל: "הרוצה להחכים ידרים", וידוע שהיצר הרע נקרא "הר" כמו שאמרו חז"ל: "לצדיקים נדמה להם כהר" (סוכה נב.), והאדם צריך לעבוד את הבורא בשני יצרים, כלומר האדם צריך לתקן את עצמו עד שהיצר הרע גם כן ישלים אותו כמאמר הכתוב: "ברצות ה' דרכי איש גם אויביו ישלים אתו" (משלי ט"ז ז.). וזה מה שאמר משה לישראל "עלו זה בנגב", כלומר, תעלו את עצמכם אל החכמה עליונה. "ועליתם את ההר", תעלו גם כן היצר הרע הנקרא הר. "וראיתם את הארץ מה היא החזק הוא הרפה...", פירושו שהצדיק העולה ממדרגה למדרגה הוא תמיד בדביקות גדולה אל הבורא, וכשהוא בדביקות הוא מסולק במחשבתו מבני אדם, ואז אינו יכול לפעול צרכי אדם, כי אינו כלל בזה העולם. ולכן צריך הצדיק לפעמים להניח את הדביקות שלו בשביל צרכי בני אדם שיפעל את פעולותיהם: הן בתפלה להתפלל עליהם בגוף או בממון או שאר השפעות שכולם מוטלים על הצדיק, ונמצא שהצדיק עושה מצוה גדולה בזה שמניח לפעמים את הדביקות כי זהו רצון הבורא. וזה הפירוש ל"וראיתם את הארץ מה היא", כלומר כשתהיו במדרגה זו שהיצר הרע ישלים עמכם, צריכים אתם לראות מה שהארץ צריכה, "המעט היא אם רב", נראה כי דברים האלו הם בני חיי ומזוני שעליהם אמרו חז"ל: "לא בזכותא תליא מילתא אלא במזל תליא מילתא" (מו"ק כח.). דהיינו שיש עולם הנקרא "מזל" על שם שנוזלים משם כל השפעות והצדיק צריך להמשיך אותם משם. "המעט היא אם רב", כנגד "בני". "החזק הוא הרפה", כנגד "חיי". "השמנה היא אם רזה", כנגד "מזוני".

"ארץ אוכלת יושביה היא וכל העם אשר ראינו בתוכה אנשי מדות" (במדבר י"ז לב')

לכאורה נראה בפסוק ניגודיות, מצד אחד מספרים המרגלים בגנות הארץ, "ארץ אוכלת יושביה היא", ומצד שני הם מספרים בשבח הארץ, "וכל העם אשר ראינו בתוכה אנשי מדות", מבאר ה"ספורנו" שגם מה שאמרו המרגלים, "וכל העם אשר ראינו בתוכה אנשי מדות", אין זה מדבר בשבח הארץ אלא בגנותה, כאומרים שהארץ היא רעה ו"אוכלת יושביה" ומי שמצליח לשרוד בה אלו רק החזקים שהם חזקי המזג אך השאר מתים בה מפני רוע האוויר.

"אם זופץ בנך" (במדבר י"ז ט')

לפי ה"אור החיים" הקדוש, מילת המפתח בפסוק היא המילה "אם". יהושע וכלב התחכמו לדבר בלשון ספק, "אם", כדי שבני ישראל ושאר המרגלים יניחו להם לומר את כל דבריהם, כי יאמרו שדברי יהושע וכלב אינם מוחלטים אלא בגדר האפשרות, ולכן הניחו להם לומר את כל הדברים, ורק לאחר שסיימו את דבריהם אמרו כל העדה לרגום אותם באבנים. וכאן הבן שואל "מדוע לא רגמו אותם כבר בתחילתם של הדברים, הרי אין בדבריהם האחרונים תוספת ושינוי מתחילת דבריהם"? אלא מכיון שאמרו בתחילת דבריהם "אם", היו השומעים יושבים ומצפים לסיומם של הדברים, וכשנאמרו הדברים והבינו השומעים שזוהי עמדתם של יהושע וכלב, אמרו לרגום אותם באבנים.

"ויאמרו ה' סלוחי כדברך" (במדבר י"ז יא')

ה"כלי יקר" מבאר שהפסוק שלפנינו נדרש על חטא העגל, כלומר הקב"ה אומר למשה שבכל הזמן מאז שיצאו ממצרים ועד הנה "סלחתי כדברך" אבל דע לך שמכאן ואילך מתחיל החשבון, ולא אסלח להם לגמרי. וההסבר הוא "וינסו אותי זה עשר פעמים" על כן ויתרתי להם בזכות אברהם שנתנסה בעשר ניסיונות, אך מעתה ואילך תמה הזכות הזו ולכן אגבה את חובי מעט מעט.

"ה' ארך אפיים" (במדבר י"ז יב')

כאן מזכיר משה רק פעם אחת "ה'", בעוד שאחר חטא העגל הזכיר משה "ה'", "ה'", "ה'" (שמות ל"ד ו') פעמיים, מדוע ההבדל? מתרץ ה"משך חכמה" לפי חז"ל שהסבירו שמשה אמר "ה'", "ה'", "ה'" פעמיים, פעם אחת "ה'", שהיא מידת הרחמים, קודם שיחטא האדם, ופעם שנייה "ה'" לאחר שיחטא האדם. ופירש הרא"ש שקודם שיחטא האדם הכוונה על המחשבה של חטא עבודה זרה, שאפילו הכי מתנהג ה' עמו במידת הרחמים, למרות שבחטא עבודה זרה המחשבה מצטרפת למעשה. ולכן רק בעגל, שמחשבת עבודה זרה נחשבת למעשה צריך את מדת הרחמים, אבל כאן שהמחשבה איננה נחשבת למעשה, לא צריך את מדת הרחמים שקודם החטא.

לרפואת כל חולי עמו ישראל, ובכללם:

פורטונה בן חמו בת סימונה, פרלה ביטון בת שמחה, אליס מורלי בת לאה, שולה לוי בת גורג'יה.

הארות והערות ניתן להפנות לטלפון: 052-3268315 או בדוא"ל: Yossef.Benhamo@gmail.com

גמ"ח "יד יצחק": מבחר תפילין רש"י (ספרדי, אשכנזי, איטרי) גמ"ח "בית יצחק": ספרים "לחנוכת בית" ו"ברית יצחק" חברת הבקשות "מאיר השחר": לימוד פיוטים ובקשות נוסח מרוקן בהדרכת ע"ה יוסף בן חמו מדרשת "ויזרע יצחק": שיעור "דף יומי" בהדרכת ע"ה יוסף בן חמו בית כנסת "שבת אחים" נווה גן פ"ת 20:00-20:45 לבירור פרטים ולהשאלה - טלפון: 052-3268315